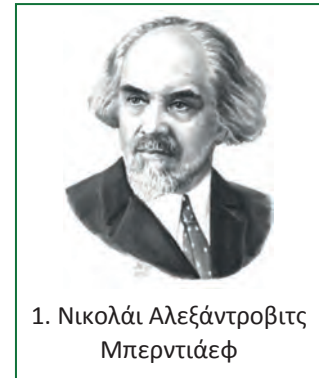

4.5. ΕΥΘΥΝΗ

Δικαιώματα και ευθύνες.

Νικολάι Μπερντιάγεφ, Ρώσος φιλόσοφος (1874-1948):

«Το ψωμί μου είναι ζήτημα υλικό,
το ψωμί του αδελφού μου είναι ζήτημα πνευματικό».

1. Νικολάι Αλεξάντροβιτς Μπερντιάεφ

Η ευθύνη του πιστού για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου.

1. α. Αγία Μαρία Σκόμπτσοβα (1891 - 1945)

1942: Γερμανική Κατοχή. Το Παρίσι ζει τη σκληρότητα των Γερμανών κατακτητών καθημερινά. Οι Εβραίοι αρχίζουν να διώκονται χωρίς έλεος. Στάδια ολόκληρα μετατρέπονται σε φυλακές, όπου συγκεντρώνονται άντρες, γυναίκες και μικρά παιδιά. Κανείς δεν μπορεί να αντιδράσει [...]. Μόνο μια αγαθή καλόγρια θα καταφέρει να βρει τρόπο να γλυτώσει πολλά παιδιά από βέβαιο θάνατο! Είναι η αδελφή Μαρία Σκομπτσόβα - μια αγία του καιρού μας!

Forest, J. (2008). *Ακίνητη σαν πέτρα! Μια αληθινή ιστορία για μια αγία του καιρού μας*.
Αθήνα: Εν πλω

β. Μαρία Σκόμπτσοβα, η δια Χριστόν σαλή

Χαράματα στο σιδηροδρομικό σταθμό του Παρισιού.

Οι λαμπτήρες ακόμη αναμμένοι
αντιδικούν με το φως της αυγής
που αχνοφέγγει πίσω απ' τη θολή τζαμαρία.
[...] στοιβαγμένοι πάνω στους ξύλινους πάγκους
σαν αποσκευές αφηρημένων επιβατών,
οι άστεγοι.

Την έχουσε δει να πλησιάζει
και πασχίζουν να μαζέψουν στη στιγμή
[...] λιγοστά ψίχουλα αξιοπρέπειας.
Κάποιος τσαλακώνει βιαστικά την προχτεσινή
εφημερίδα που είχε τυλιχτεί για το κρύο
άλλος σηκώνει το αδειανό μπουκάλι με το σπίρτο
ένας τρίτος τρίβει τα μάτια του με σάλιο.

Εκείνη, στο βάθος [...]

καμώνεται πως δεν τους βλέπει.

Το βλέμμα της πίσω από τα μυωπικά γυαλιά
σκύβει -με περίσκεψη τάχα ή θυμό;-
κατά τη μεγάλη πάνινη τσάντα που κρατάει στο ένα της χέρι
(Μες στο σκοτάδι σεργιάνισε τη λαϊκή αγορά
για να τρυγήσει από τη γενναιοδωρία των χωρικών
παραγινωμένα φρούτα, σάπια λαχανικά,

2. Αγία Μαρία Σκόμπτσοβα

κρέας φτηνό για τη μεσημεριάτικη σούπα)
[...] Φαίνεται πως την περίμεναν οι ανέστιοι
να τους καλέσει με τα αστεία
σπαστά γαλλικά της
σε γεύμα.

Αν κι αγνοούν τ' όνομά της,

[...] τη μαρτυρούνε βουβά

«Μητέρα ξένων παιδιών,
αδελφή αλλοφύλων,

απίστων αγία».

Υφαντής, Π. (2003). Μαρία Σκόμπτσοβα, η διά Χριστόν σαλή. Περ. *Σύναξη*, τ. 87.

2. Ραούλ Φολλερώ (1903-1977)

Ο Ραούλ Φολλερώ θεωρείται σήμερα μία από τις πλέον εξέχουσες φυσιογνωμίες του αιώνα μας. Είναι ο άνθρωπος που αγάπησε περισσότερο απ' όλους τους άλλους τις πονεμένες υπάρξεις-προπάντων τους λεπρούς.

Γεννήθηκε στο Νεβέρ της Γαλλίας του 1903 και μολονότι σπούδασε Νομικά, δεν άργησε να εγκαταλείψει το επάγγελμά του για χάρη των θλιμμένων ανθρώπων.

Όταν σε ηλικία 25 ετών, ταξίδεψε στην Αφρική για επαγγελματικές υποθέσεις και είδε την αθλιότητα των δυστυχημένων λεπρών, πήρε τη μεγάλη απόφαση να ασχοληθεί ειδικά και μόνον μ' αυτούς και να εργασθεί για την ανακούφισή τους.

Η τριακονταετία που ακολούθησε ήταν γεμάτη αγάπη και έργα θυσίας. Ήταν μια αδιάκοπη ανοδική πορεία και πρόοδος στο θέμα της περίθαλψης των φτωχών.

Άρχισε πρώτα να κάνει διαλέξεις σε όλα τα μεγάλα κέντρα του πολιτισμένου κόσμου και να προσκαλεί τους λαούς στην επιστράτευση της αγάπης. Από τα χρήματα που μάζευε αγόραζε φάρμακα και τα πήγαινε ο ίδιος στους λεπρούς ασθενείς. Κατά τους μετριοτέρους υπολογισμούς ο Ραούλ Φολλερώ έχει μέχρι σήμερα διατρέξει την απόσταση 1.500.000 χιλιομέτρων προς χάριν των αγαπημένων του Χανσενικών. Αυτή η μεγάλη απόσταση, που ισοδυναμεί περίπου με 30 φορές τον γύρο της γης, ονομάστηκε απ' όλους «Λεωφόρος Αγάπης».

Αν ο Χριστός χτυπήσει αύριο την πόρτα σας...

Αν ο Χριστός χτυπήσει αύριο την πόρτα σας θα τον αναγνωρίσετε;

Θα έλθει ίσως σαν άλλοτε φτωχός

κι αποδιωγμένος.

σαν ένας εργάτης,

σαν ένας άεργος

Ή ένας απεργός που αγωνίζεται σε δίκαιη απεργία.

Μπορεί να είναι ασφαλιστής

Κι ακόμη πωλητής ανεμιστήρων...

Θ' ανεβαίνει, αδιάκοπα σκαλοπάτια,

θα σταματά σε κεφαλόσκαλα

μ' ένα χαμόγελο γλυκό

στο θλιμμένο του πρόσωπο...

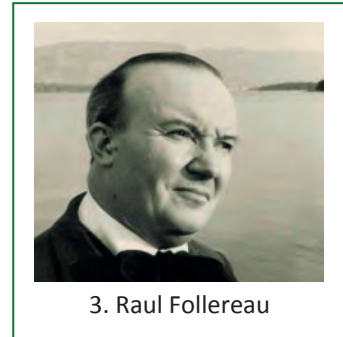
Μα το κατώφλι σας είναι τόσο σκοτεινό...

Άλλωστε, πώς να δεις το χαμόγελο αυτών που διώχνεις!

«Δεν μ' ενδιαφέρει...», θα πείτε,
πριν ακόμη τον ακούσετε.

[...] Μπορεί ακόμη να είναι πρόσφυγας,
Ένας από τα δεκαπέντε εκατομμύρια προσφύγων,
με κάποιο διαβατήριο του Ο.Η.Ε. στο χέρι,
ένας από αυτούς που κανείς δεν τους θέλει
και που περιπλανιούνται σ' αυτή την έρημο,
τον Κόσμο,
ένας από εκείνους που πρέπει να πεθάνουν,
«γιατί κανείς δεν ξέρει από που έρχονται
άνθρωποι σαν κι αυτούς...».
Μπορεί να είναι κάποιος μαύρος,
στην Αμερική,
ένας νέγρος, όπως τον λεν,
που κατάκοπος ζητιανεύει άσυλο μες στα ξενοδοχεία της Νέας Υόρκη,
σαν άλλοτε, στην Ναζαρέτ,
η Παναγία.
Αν ο Χριστός χτυπήσει αύριο την πόρτα σας, θα τον αναγνωρίσετε;
Θα έχει όψη κουρασμένη,
καθώς είναι εξαντλημένος,
συντριμμένος,
αφού πρέπει να βαστάζει
όλα τα βάσανα της γης...
Πρόσεξε!... Κανείς δεν δίνει δουλειά
Σ' έναν τόσο κουρασμένο...
Καθώς μάλιστα αν Τον ρωτήσεις:
«Τι ξέρεις να κάνεις;»
δεν μπορεί ν' απαντήσει: όλα.
«Από πού έρχεσαι;»
δεν μπορεί να σου πει: από παντού.
«Τι θέλεις να κερδίσεις;»
δεν μπορεί να πει: εσάς!
Έτσι, θα ξαναφύγει,
πιο κουρασμένος και συντριμμένος,
παίρνοντας μαζί Του, μες στα γυμνά Του χέρια,
την Ειρήνη.

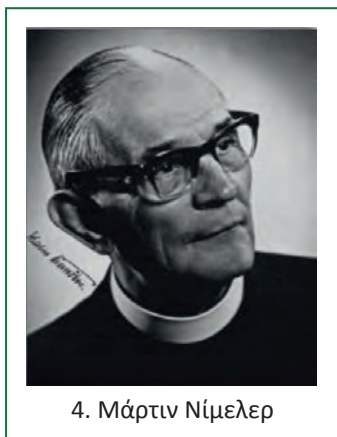
Φολλερώ, Ρ. (1981), *Αν ο Χριστός αύριο χτυπήσει την πόρτα σας... θα Τον αναγνωρίσετε;*
Αθήνα: Η Δαμασκός, σ. 7-8, 26.

3. Martin Niemöller (Μάρτιν Νίμελερ) (1892-1984)

Γερμανός λουθηρανός πάστορας και αντι-ναζιστής θεολόγος
[«Πρώτα ήρθαν...» είναι ο τίτλος μιας ευρέως γνωστής ρήσης, που αποδίδεται στον Γερμανό λουθηρανό πάστορα Μάρτιν Νίμελερ, και πραγματεύεται την αδράνεια των Γερμανών συμπατριωτών του έναντι των μεθόδων του ναζιστικού τυραννικού καθεστώτος και συγκεκριμένα των εκκαθαρίσεων στοχευμένων πολιτικών, εθνικών, θρησκευτικών και κοινωνικών ομάδων ανθρώπων, που πραγματοποιήθηκαν από το καθεστώς.]

Βικιπαίδεια

«Πρώτα ήρθαν...»

«Όταν οι Ναζί πήραν τους κομμουνιστές,
εσιώπησα,
δεν ήμουν δα κομμουνιστής.
Όταν έκλεισαν μέσα τους σοσιαλδημοκράτες,
εσιώπησα,
δεν ήμουν δα σοσιαλδημοκράτης.
Όταν πήραν τους συνδικαλιστές,
εσιώπησα,
δεν ήμουν δα συνδικαλιστής.
Όταν πήραν εμένα,
δεν υπήρχε κανείς πλέον,
που να μπορούσε να διαμαρτυρηθεί».

Η χριστιανική αντίληψη της ευθύνης (Θεός-άνθρωπος-κόσμος).

1. Από την Αγία Γραφή

- *Γένεση 2,15*: Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει.
- *Μτ 5, 14-16*: **Οι μαθητές αλάτι και φως του κόσμου**
Ό,τι είναι το αλάτι για την τροφή, είστε κι εσείς για τον κόσμο. Αν το αλάτι χάσει την αρμύρα του, πώς θα την ξαναποκτήσει; Δε χρησιμεύει πια σε τίποτε· το πετούν έξω στο δρόμο και το πατούν οι άνθρωποι. Εσείς είστε το φως για τον κόσμο· μια πόλη χτισμένη ψηλά στο βουνό, δεν μπορεί να κρυφτεί. Οι άνθρωποι, όταν ανάψουν το λυχνάρι, δεν το βάζουν κάτω από το δοχείο με το οποίο μετρούν το σιτάρι, αλλά το τοποθετούν στο λυχνοστάτη, για να φωτίζει όλους τους ανθρώπους του σπιτιού. Έτσι να λάμψει και το δικό σας φως μπροστά στους ανθρώπους, για να δουν τα καλά σας έργα και να δοξολογήσουν τον ουράνιο Πατέρα σας».
- *Μτ 20, 26-28*: «Όποιος θέλει να γίνει μεγάλος ανάμεσά σας, πρέπει να γίνει υπηρέτης σας· κι όποιος από σας θέλει να είναι πρώτος, πρέπει να γίνει δούλος σας. Όπως κι ο Υιός του Ανθρώπου δεν ήρθε για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να προσφέρει τη ζωή του λύτρο για όλους».
- *Μτ 28, 18-20*: Ο Ιησούς πλησίασε [τους μαθητές] και τους είπε: «[...] Πηγαίnete λοιπόν και κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη, βαφτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος και διδάξτε τους να τηρούν όλες τις εντολές που σας έδωσα [...]».

2. Το νόημα της ευθύνης στη χριστιανική αντίληψη

«[...] Ενώ η λέξη ελευθερία αφθονεί στην Καινή Διαθήκη, ιδιαίτερα στις επιστολές του Απ. Παύλου, η λέξη ευθύνη δεν απαντάται ούτε μια φορά. Ίσως οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης αποφεύγουν τη λέξη “ευθύνη”, γιατί είναι συνυφασμένη στον αρχαίο ελληνικό κόσμο με τη νομική έννοια της λογοδοσίας των δημοσίων υπαλλήλων στο τέλος της θητείας τους, ιδίως της λογοδοσίας για κακή διαχείριση των δημοσίων χρημάτων. Αντίθετα στον Απ. Παύλο, η ευθύνη είναι η ελεύθερη ανταπόκριση των ανθρώπων στη δωρεά του Θεού πέρα από κάθε νομική έννοια. Ωστόσο, παρά την απουσία της λέξης, η έννοια της ευθύνης είναι παρούσα σε όλη τη θεολογία και ιδίως στην

ηθική της ΚΔ και του Απ. Παύλου ιδιαίτερα. Στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή (6,12) γράφει: “Όλα μου επιτρέπονται. Σωστά. Όλα όμως δεν είναι προς το συμφέρον. Όλα μου επιτρέπονται, εγώ όμως δεν θα αφήσω τίποτε να με κυριέψει”. Στο “όλα μου επιτρέπονται” βρίσκεται η ελευθερία του ανθρώπου, στο “εγώ όμως δεν θα αφήσω τίποτε να με κυριέψει” βρίσκεται η ευθύνη του.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των ανθρώπων της εποχής μας, ιδίως των νέων, είναι το αίτημα της ελευθερίας σε όλους τους τομείς της ζωής αλλά όχι και της ευθύνης που συνεπάγεται η ελευθερία. Στο συναπάντημα ελευθερίας και ευθύνης βρίσκεται η ολοκλήρωση του ανθρώπου. Για να καταλήξουμε σε μια αποστροφή της φράσης του Γάλλου υπαρξιστή φιλοσόφου Σάρτρ που είπε: “Είμαι καταδικασμένος να είμαι ελεύθερος”, για τον Παύλο και τον χριστιανισμό ισχύει: Είμαι δημιουργημένος από το Θεό με το προνόμιο να είμαι ελεύθερος. Μόνο που το προνόμιο αυτό συνεπάγεται και ανάλογη προσωπική ευθύνη».

Καραβιδόπουλος, Ι. (2015). *Η ελευθερία και η ευθύνη του ανθρώπου*.

3. Ελευθερία και Αγάπη

[...] Σέβεται την ελευθερία του ανθρώπου ο Θεός λοιπόν, γιατί; Γιατί ο άνθρωπος έχει την τελική ευθύνη γι’ αυτήν. Είπε στον πρώτο άνθρωπο ο Θεός: “Ίδού, δέδωκα υμίν την ζωήν και τον θάνατον”· διάλεξε. Κι ο άνθρωπος διάλεξε τον θάνατο. Δεν τιμώρησε ο Θεός τον άνθρωπο, ο άνθρωπος τιμώρησε τον εαυτό του, στερώντας τον από τη Χάρη του Θεού, απ’ αυτό που συνιστούσε την υπόστασή του. Και τώρα πάλι μας βεβαιώνει ο Χριστός ότι “δεν ήρθα να κρίνω τον κόσμο, ήρθα να σώσω τον κόσμο”. Κι ο Χριστός μας σώζει όχι με κάτι που κάνει αλλά μ’ αυτό που είναι. Γιατί ακριβώς γι’ αυτό είναι Σωτήρας ο Χριστός, γιατί στο πρόσωπό Του ενώνει τη δική μας θνητότητα και κτιστότητα με το άκτιστο και αθάνατο το δικό Του. [...]

Γι’ αυτό μας λέει πάλι ότι “ουσιαστικά δεν είμαι εγώ που κρίνω τον κόσμο”. Αλλά να ποια είναι η κρίση. Ότι, ενώ το Φως ήρθε στον κόσμο, οι άνθρωποι επέλεξαν το σκοτάδι αντί για το Φως. Είναι λοιπόν η ευθύνη του ανθρώπου. Ο Θεός λοιπόν έτσι σχετίζεται με μας. Με την αγάπη Του και την ελευθερία Του. Με την αγάπη που έρχεται να μας δημιουργήσει, και μετά την πτώση μας, και με το σεβασμό της ελευθερίας μας από την πλευρά Του, να μας ανακαινίσει, καθώς την τελική ευθύνη την αφήνει στο δικό μας θέλημα έχοντας όμως δημιουργήσει τις προϋποθέσεις της σωτηρίας μας.

Παύλος, Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (2009). *Ελευθερία και Αγάπη. Οι βασικές συντεταγμένες των ανθρωπίνων σχέσεων. Συλλογικός τόμος, Ονειρεύομαι μια οικογένεια και ένα σχολείο*, Αθήνα: Αρχονταρίκι, σ. 53-72.

4. Η αυτοδικαίωση

Το κείμενο της Βίβλου είναι καταπληκτικό στο βάθος του. Με μικρές πινελιές αλλά με τόσο ζωτανά χρώματα περιγράφει μια άλλη συνέπεια της πτώσης, που αφορά την εσωτερική κατάσταση του ανθρώπου. Ο φόβος μπήκε στην ψυχή του, φοβάται τον Θεό, γιατί αισθάνεται ένοχος και προσπαθεί να δικαιολογηθεί. Δεν αναλαμβάνει την ευθύνη των πράξεων του, αγωνίζεται να αυτοδικαιωθεί και ρίχνει το βάρος και την ευθύνη στον άλλον.[...]

Μέσα λοιπόν σ’ όλα τα δεινά που επέφερε η πτώση του ανθρώπου προστέθηκαν και τούτα. Ο φόβος αντικατέστησε την αγάπη, η υποκρισία την ειλικρίνεια και την ευθύτητα, η πονηρία την απλότητα. Ο άνθρωπος πλέον δεν μπορεί να κοιτάξει κατάματα τον εαυτό του. Κρύβεται από τον

εαυτό του, κρύβεται από τον Θεό και τον συνάνθρωπό του. Δεν αντέχει και δεν θέλει να αναλάβει τις ευθύνες του για τις πράξεις του και προσπαθεί να βρει τρόπους αυτοδικαίωσης. [...]

Οι δύο λίμνες

Στην Παλαιστίνη υπάρχουν δύο λίμνες πασίγνωστες. Στο βορρά η λίμνη της Τιβεριάδος, στο νότο η Νεκρά θάλασσα. Η Τιβεριάδα είναι μικρή λίμνη αλλά ζωντανή, έχει πολλά ψάρια κι εκεί ψάρευαν οι μαθητές του Χριστού. Η Νεκρά θάλασσα είναι 3-4 φορές μεγαλύτερη, αλλά είναι Νεκρά, δεν έχει ίχνος ζωής. Τις δύο λίμνες τις συνδέει ο Ιορδάνης ποταμός. Ξεκινάει από την Τιβεριάδα και καταλήγει στη Νεκρά θάλασσα. Κι εδώ συμβαίνει το παράδοξο φαινόμενο. Αιώνες τώρα η μικρή λίμνη της Τιβεριάδος προσφέρει το νερό της μέσω του Ιορδάνου στη Νεκρά θάλασσα. Και όμως δεν αδειάζει αλλά παραμένει ζωντανή. Η Νεκρά θάλασσα αιώνες τώρα δέχεται το νερό της Τιβεριάδος, αλλά δεν ζωντανεύει, παραμένει νεκρή.

Αυτές οι δύο λίμνες είναι τύπος και εικόνα του ανθρώπου. Ο αγαπών άνθρωπος αισθάνεται υπεύθυνος για τον άλλο άνθρωπο κενώνεται, δίνει, προσφέρει και προσφέρεται, αλλά παραμένει ζωντανός και δεν στερεύει. Ο άνθρωπος που γυρίζει γύρω από τον εαυτό του και λατρεύει μόνο τον εαυτό του και δεν έχει μάθει να δίνει παρά μόνο να παίρνει, παραμένει νεκρός.

Ατwnόπουλος, Ν., αρχιμανδρίτης (2007). Υπεύθυνοι για όλα. Αθήνα: Ακρίτας, σ. 16-17, 159-160.

5. Ενεργός συμμετοχή

[...] Τον κάθε άνθρωπο τον βαρύνει προσωπική ευθύνη για την πορεία του κόσμου, έστω κι αν αυτή έχει ήδη λάβει σαφή φορά και κατεύθυνση. Η ευθύνη είναι ανάλογη με τις δυνατότητές του αλλά δεν εξαιρείται κανείς. Πρόκειται για ένα είδος δημοκρατίας της ευθύνης [...].

Συσσωμάτωση στην Εκκλησία, κοινωνία με τον Χριστό, σημαίνει [...] μίμηση του Χριστού στις προσωπικές συνθήκες, ζωή εν Χριστώ σήμερα. Ο χριστιανικός πόθος για μια κοινωνία αγάπης δεν αποτελεί φυγή σε κάποιο όραμα που αποτελείται από ωραίες προσδοκίες· εκφράζεται στις συνθήκες του παρόντος ως συγκεκριμένη διακονία: ως καθημερινή συνεχής προσφορά προς όλους τους ανθρώπους, τους εγγύς και τους μακράν, ανεξάρτητα από τη θρησκευτική τους πίστη, το ηθικό ποιόν, την πνευματική ή πολιτιστική κατάστασή τους· σύμφωνα με το πρότυπο του Ιησού, του κατ' εξοχήν διακόνου της ανθρωπότητας, ο οποίος «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντί πολλῶν» (Ματθ 20,28). Η κεντρική οπτική γωνία, από την οποία βλέπει την ευθύνη του ο χριστιανός για την παγκόσμια κοινότητα, η κεντρική πηγή εμπνεύσεως και ενεργείας παραμένει η ΑΓΑΠΗ, με το βάθος και το πλάτος που προσέδωσε σ' αυτήν η χριστιανική θεολογία και ζωή.

Γιαννουλάτος, Αναστάσιος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας (2002). *Παγκοσμιότητα και Ορθοδοξία*. Αθήνα: Ακρίτας, σ. 44-45.

I. Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος: Θεολογική θεώρηση της οικονομικής κρίσης

«[...] Η Εκκλησία ενώ δεν προέρχεται από τον κόσμο, εργάζεται στον κόσμο· ενώ είναι πνευματική, δρα στην ιστορία· νοηματοδοτεί την ζωή των ανθρώπων και αντιμετωπίζει τα βιολογικά προβλήματα τους, αφού ο άνθρωπος είναι ψυχοσωματικό ον. Όμως η Εκκλησία εργάζεται στην κοινωνία,

χωρίς να κάνει πολιτική. [...] έχει τον δικό της θεολογικό-πνευματικό λόγο και την δική της θεραπευτική πράξη. Μέσα από αυτήν την προοπτική βλέπει τα πράγματα και θέλει με απλότητα και αγάπη να διατυπώσει τον λόγο Της στο πλήρωμά της, Κληρικούς και λαϊκούς, για την κρίση που διερχόμαστε.

[...] Αυτήν την περίοδο πρέπει να αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό η φιλαλληλία, η φιλανθρωπία, η αλληλεγγύη, η προσφορά στους αδελφούς μας που έχουν ανάγκη. Κανείς δεν μπορεί να προ-

φασισθεί ότι δεν τους γνωρίζει. Είναι δίπλα μας και τους συναντούμε καθημερινά. Είναι η χήρα γυναίκα, που ξενοδολεύει για να μεγαλώσει τα παιδιά της· είναι ο άνεργος πατέρας, που πονάει επειδή δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της οικογένειάς του· είναι ο ασθενής που δεν έχει ικανή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη· είναι ο μαθητής, ο φοιτητής, που δεν μπορεί να ικανοποιήσει τον πόθο του να σπουδάσει, όπως θα ήθελε· είναι ο πτυχιούχος που δεν μπορεί να αποκατασταθεί επαγγελματικά και να προσφέρει στην κοινωνία· είναι ο συνταξιούχος που στερεί-

ται τα αναγκαία για να αισθανθεί την θαλπωρή στην τρίτη ηλικία που βρίσκεται, και τόσο άλλοι. Έτσι, όσοι έχουν επάρκεια υλικών αγαθών πρέπει να προσφέρουν αυτοπροαίρετα ό,τι μπορούν περισσότερο στους αδελφούς τους εν Χριστώ που υποφέρουν. Πώς μπορεί κανείς να αισθάνεται τον Θεό ως Πατέρα, όταν δεν αισθάνεται τον πλησίον του ως αδελφό; [...]

Η ευμάρεια, η ευδαιμονία, η υπερκατανάλωση, είναι τα γενεσιουργά αίτια των οικονομικών κρίσεων. Βεβαίως, είναι σημαντικό να ζει κανείς “αξιοπρεπώς”, από πλευράς υλικών αγαθών, αλλά όλα έχουν και τα όριά τους. Η εκκλησιαστική ζωή συνδέεται στενά με την ασκητικότητα και την ολιγάρκεια. Και οι Χριστιανοί πρέπει να ζουν με λιτότητα. Δυστυχώς όμως σε υπερκαταναλωτικές κοινωνίες δεν βιώνεται η άσκηση, που είναι η βάση της χριστιανικής ζωής. Λέγοντας δε άσκηση εννοούμε την καλή χρήση των υλικών αγαθών που είναι αναγκαία για την ζωή και όχι την συσσώρευση και την υπερκατανάλωση αυτών. [...] Η ευθύνη της οικονομικής κρίσεως ανήκει και σε όσους κατά καιρούς διαχειρίζονται τα κοινά πράγματα, όταν δεν δίνουν σωστές κατευθύνσεις στον λαό, αλλά τον προκαλούν ακόμη περισσότερο· όταν δεν διαχειρίζονται καλά τους εισπραττόμενους φόρους, οι οποίοι πρέπει να είναι ανταποδοτικοί· όταν δεν ομιλούν την αλήθεια, δεν σέβονται τους ανθρώπους που τους εμπιστεύθηκαν και δεν λαμβάνουν μέτρα με υψηλό αίσθημα δικαιοσύνης. Η ευθύνη τους είναι μεγάλη, διότι κατά τον Μέγα Βασίλειο: “τα των αρχόντων κακά, συμφορά τοις αρχομένοις γίνεται” [...].»

Ι. Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Εγκύκλιος υπ. αριθμ. 2894: «Θεολογική θεώρηση της οικονομικής κρίσεως» (15/3/2010).

Ατομική και συλλογική ευθύνη. Η ευθύνη στον Χριστιανισμό.

1. «Γέγονα...μολυσμός αέρος και γης και υδάτων» (Στιχηρόν, Εσπερινού Δευτέρα)
2. Μ. Βασίλειος: «Μητέρα των πολέμων είναι η πλεονεξία, οι πόλεμοι με τη σειρά τους γεννούν την υψηλή φορολογία, που είναι η αυστηρότερη καταδίκη των πολιτών» (ΒΕΠ 59, 141)
3. «Να αγαπάς την ευθύνη. Να λες: Εγώ, εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γης. Αν δεν σωθεί, εγώ φταίω».

Καζαντζάκης, Ν.(1971), *Ασκητική*, Αθήνα: Ελένη Καζαντζάκη, σ. 31.

Τελειώνοντας τη Διδακτική Ενότητα...

- ✓ Ερμηνεύουμε τις θέσεις του Χριστιανισμού για την ανάληψη ευθύνης του πιστού για την αντιμετώπιση προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου.
- ✓ Αναγνωρίζουμε την αλληλεπιδραστική σχέση της θρησκευτικής ταυτότητας και της ανάληψης ευθύνης για κοινωνικά και ατομικά ζητήματα.

Σημειώνουμε...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....